

Klass: Gastropoda (snäckor), **Ordning:** Stylommatophora (landlungsnäckor), **Familj:** Clausiliidae (spolsnäckor), **Släkte:** *Clausilia*, **Art:** *Clausilia dubia* - gitterspolsnäcka Draparnaud, 1805 **Synonymer:**

Kännetecken

Skalet är vänstervridet, långsträckt och tydligt spolformigt. Det når en höjd av 11–14 mm och en bredd av 2,7–3,2 mm. Toppen är distinkt men rundat flack. Antalet vindlingar är 10–12. Skalet är bredast över de sista vindlingarna (11–12), vilket ger hela skalet dess spol- eller klubbformiga utseende (jämnare, slankare exemplar förekommer dock). De första vindlingarna på spiran tillväxer jämnt vilket gör dess sidolinjer tämligen raka (jämför *Clausilia pumila*). De sista 4–5 vindlingarna är proportionerligt sett tämligen höga, jämfört med de tidigare. Den sista vindlingen (kroppsvindlingen) upptar ca 1/3 av den totala skalthöjden. Vindlingarna är jämnt och svagt välvda och fogen mellan vindlingarna är relativt grund. Skalet har ljus- mörkt brun grundfärg (äldre skal blir ofta gråbleka). Skalytan är halvgenomskinlig och matt glänsande med radiärstriering förstärkt till tydliga ribbor. En del av ribborna är ofta vita i sin yttre/perifera del. Ribborna ligger medeltätt, oftast 8–10 per mm på den näst sista vindlingen. Hur tätt de ligger varierar dock, och ribborna kan ligga tätare så att det liknar förhållandet hos *C. pumila*. Mellanrummen mellan ribborna motsvarar ungefär 1–2 ribbor. I mellanrummen kan en tydlig spiralstriering ses (i 40 gångers förstoring). Mynningen är brett päron- till droppformig. Dess parietalkant faller relativt snabbt av mot collumellarkanten. En väl markerad, omböjd mynningsläpp finns. Den är inte avbruten i parietalregionen och inte sammanväxt med skalväggen. Mynningsläppens färg är vit, sällan ljusbrun. Parietallamellen är förenad med spirallamellen. Interlamellära tänderlameller mellan collumellar- och parietallamellen saknas. Columellalamellen är svagt tvådelad (urnupen) i yttre delen, vilket ger den en steg- eller hackformig profil. Palatalcallus är välutvecklad, speciellt dess basala del. Denna är förenad med den likaledes markerade palatallamellen. Basalrännan och basalvalken är välutvecklade. Naveln är sluten. I sin totalutbredning (men inte i Sverige) uppvisar arten stor variation och flera underarter urskiljs.

Utbredning och status

Gitterspolsnäcka förekommer i ett begränsat, tämligen uppsplittrat område i Svealand. Det största området omfattar östra Dalarna, från Siljansbygden och österut. Ytterligare ett område omfattar den värmländska delen av Bergslagen och angränsande delar av Västmanland samt en lokal i Närke. Dessutom finns spridda förekomster i västra Värmland. I Götaland fanns arten tidigare på tre, helt isolerade lokaler: Tisselskog (Dalsland), Uddevalla (Bohuslän) och Västergötland (Korpberget på Rya Åsar vid Borås) – de två senare lokalerna är nu utgångna. Som kulturspridd har arten även tillfälligt funnits i Västerbotten (Umeåtrakten) och i Skåne (Landskrona). Lokalt i Dalarna och Västmanland är arten talrik.

Gitterspolsnäcka har en vidsträckt men uppsplittrad centraleuropeisk utbredning med huvudområdet i Tyskland, Österrike och norra Italien. Utlöpare sträcker sig österut och ner på Balkan samt västerut mot Holland. Isolerade mindre populationer finns i Danmark (Själland), Polen, Baltikum, Finland, Frankrike och England. I Alperna och på Balkanhalvön är arten uppdelad i en mängd olika lokalformer och underarter.

Ekologi

Gitterspolsnäcka lever huvudsakligen i rikare löv- och blandskogar. Ibland hittar man den dock även i trivialare lövskog. Ofta är lokalerna rasbranter och raviner. På många platser i Bergslagen är arten klart kalkgynnad. Som människospridd (troligen med ved och kalksten) förekommer den även i sekundärbiotoper som trädgårdar, parker, kyrkogårdar och i gamla kalkstensbrott samt på avrymningshögar. Dessa biotoper kan vara av både slutna och relativt öppna karaktär. Populationerna är ofta små och lokala, i en del fall begränsade till enstaka trädgrupper. Arten klättrar på lodräta ytor som trädstammar och klippor, där den betar alger och lavar. Man hittar den även i nedbryningsskiktet under barken på lågor.

Hot

Eftersom populationerna ofta är små och geografiskt begränsade utgör alla typer av skogliga ingrepp på och nära artens lokaler direkta hot. Indikationer om minskning p.g.a. skogsbruk finns i vissa områden. Även mindre ingrepp som uthuggning och blädning (gallring av fullvuxen skog) kan vara negativa. Isolerade förekomster kan hotas av direkt exploatering (fritidshusbebyggelse etc.).

Åtgärder

Områden med kända förekomster bör ges någon typ av skydd. Man bör överväga reservatsbildning för lokaler som hyser individrika populationer. Om möjligt bör alla typer av skogliga ingrepp förhindras i för arten lämpliga bland- och lövskogsbiotoper i artens förekomstområden. Vid skogliga ingrepp i angränsande områden bör en skyddszon lämnas. Kunskaperna om artens status, framför allt på de isolerade lokalerna, bör uppdateras genom nyinventeringar.

Litteratur

- Gärdenfors, U. 1983. Östspolsnäckan *Bulgarica cana* (Held), en pånyttupptäckt svensk art, samt en kort översikt av Sveriges clausiliider. - Fauna och flora 78 (3): 115-122.
- Kerney, M. P., Cameron, R. A. D. & Jungbluth, J. H. 1983. Die Landschnecken Nord- und Mitteleuropas. - 384 sid. Hamburg & Berlin (P. Parey).
- Maltz, T. K & Sulikowska-Drozd, A. 2008. Life cycles of Clausiliids of Poland - knowns and unknowns. - Annales Zoologici (Warszawa) 58 (4): 857-880.
- Nordsieck, H. 2002. The subspecies classification of *Clausilia dubia* Draparnaud (Gastropoda: Stylommatophora: Clausiliidae), a critical revision. - Mitteilungen der deutschen malakozoologischen Gesellschaft 68: 37-44.
- Nordsieck, H. 2007. Worldwide Door Snails (Clausiliidae), recent and fossil. - 214 sid. Hackenheim (Conchbooks).
- von Proschwitz, T. 1994. Zoogeographical Studies on the Land Mollusca of the Province of Dalsland (SW. Sweden). - Acta Regiae Societatis Scientiarum et Litterarum Gothoburgensis Zoologica 15. 152 sid.
- von Proschwitz, T. 2008. Landlevande mollusker i området Björskogsnäs (Grythyttan s:n, Hällefors kommun, Örebro län), 2007. - Meddelanden från Göteborgs Naturhistoriska Museum 24: 1-29.
- Sulikowska-Drozd, A. 2005. Distribution and habitat preferences of clausiliids (Gastropoda: Pulmonata: Clausiliidae) in the eastern part of the Polish Carpathians. - Folia Malacologia 13 (2): 49-94.
- Waldén, H. W. 2001. Dalarnas landmollusker. En översikt av landmolluskfaunan i Dalarnas län med särskilt beaktande av hotade arter och skyddsvärda lokaler - samt kompletterande synpunkter på de limniska molluskernas ekologi och hotsituation. - Länsstyrelsen Dalarnas län, Miljövårdsenheten, Rapport 2001: 14. 131 sid.

Författare

Ted von Proschwitz 2018.